

ARBETSMILJÖ
VERKET

AFS 2012:3

Minderårigas arbetsmiljö

Arbetsmiljöverkets författningssamling

Minderårigas arbetsmiljö

**Arbetsmiljöverkets föreskrifter om minderårigas arbetsmiljö
och allmänna råd om tillämpningen av föreskrifterna**

ISBN 978-91-7930-566-6
ISSN 1650-3163

ARBETSMILJÖVERKET

112 79 Stockholm, Telefon: 010-730 90 00

E-post: arbetsmiljoverket@av.se

www.av.se

BESTÄLLNINGSDRESS

Arbetsmiljöverket

112 79 Stockholm

Telefon 010-730 90 00 www.av.se

I Arbetsmiljöverkets författningssamling (AFS) publiceras myndighetens föreskrifter och allmänna råd.

Föreskrifter är bindande regler. Allmänna råd har en annan juridisk status än föreskrifter. Allmänna råd är inte bindande, utan innehåller rekommendationer om tillämpningen av föreskrifterna som anger hur någon kan eller bör handla i ett visst hänseende. De kan t.ex. upplysa om lämpliga sätt att uppfylla kraven och visa på praktiska lösningar.

Observera att hänvisningar till författningar alltid avser författningens ursprungliga nummer. Senare ändringar och omtryck kan förekomma.

När det gäller ändringar och omtryck av Arbetarskyddsstyrelsens och Arbetsmiljöverkets författningar hänvisas till senaste Förteckning över föreskrifter och allmänna råd.

Innehåll

Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd om minderårigas arbetsmiljö

Syfte	5
Tillämpningsområde	5
Definitioner	6
Undersökning och riskbedömning	7
Medicinsk kontroll	8
Åtgärder	9
Information till vårdnadshavare och skyddsombud	9
Vårdnadshavares medgivande	10
Ensamarbete	10
Rutiner för introduktion och information	10
Förbjudna arbetsuppgifter	11
Allmänna regler för minderåriga	11
Särskilda regler för yngre och äldre barn	11
Yngre barn	11
Äldre barn	12
Arbetstider	12
Allmänna arbetstidsregler	12
Särskilda regler om arbetstider	13
Yngre och äldre barn	13
Ungdomar	13
Arbetstid vid arbete åt olika arbetsgivare	14
Arbetstid inom ramen för utbildning för kombinerad undervisning och praktik	15
Bestämmelser om straff	16
 Bilaga 1 Riskfyllda arbetsuppgifter som enligt 11 § är förbjudna för minderåriga med de undantag som anges i tredje och fjärde kolumnen	 18

Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd om minderårigas arbetsmiljö;

AFS 2012:3

Utkom från trycket
den 6 juli 2012

beslutade den 19 juni 2012.

Arbetsmiljöverket föreskriver följande¹ med stöd av 18 § arbetsmiljöförordningen (1977:1166) och beslutar följande allmänna råd.

Syfte

1 § Syftet med föreskrifterna är att förebygga att den som inte fyllt 18 år genom sin arbetsmiljö drabbas av ohälsa och olycksfall eller får sämre förutsättningar att utvecklas eller tillgodogöra sig utbildning.

Tillämpningsområde

2 § Dessa föreskrifter gäller arbetsgivare, uppdragsgivare, skolhuvudmän och praktikgivare som låter minderåriga utföra arbete eller genomgå utbildning.

För skolhuvudmän gäller bara 3–6, 9–11 och 24 §§.

Allmänna råd: Föreskrifterna gäller om någon låter minderåriga utföra arbete. Föreskrifterna gäller inte mot den minderåriga själv om denne utför arbete på eget initiativ. En annan sak är att föreskrifterna kan tillämpas mot den som anlitar samma minderåriga person att utföra arbetet.

För att *arbete* som utförs åt arbetsgivare eller uppdragsgivare ska omfattas av arbetsmiljölagen (1977:1160) och dessa föreskrifter krävs att det utförs yrkesmässigt och inte som en fritids- eller hobby-sysselsättning. När man bedömer om en arbetsuppgift är yrkesmässigt utförd tar man hänsyn till om den är av ekonomisk art, om ett prestationskrav finns uppställt, samt om den utförs regelbundet och varak-

¹ Jfr Rådets direktiv 94/33/EG av den 22 juni 1994 om skydd av minderåriga i arbetslivet (EGT L 216, 20.8.1994, s. 12, Celex 31994L0033).

tigt. Om någon låter en minderårig utföra arbete som den minderåriga utför inom ramen för sin egen firma bör normalt arbetet anses vara yrkesmässigt utförd. Om ett anställningskontrakt är upprättat så att den minderåriga formellt sett är arbetstagare är arbetet alltid yrkesmässigt. Ett exempel på en situation när föreskrifterna inte är tillämpliga på grund av att arbetet inte utförs varaktigt eller regelbundet kan vara när det rör sig om ett enstaka uppdrag som en minderårig utför åt en privatperson, idrottsförening eller jultidningsföretag i upp till några veckor utan att vara anställd.

För de minderåriga som omfattas av dessa föreskrifter på grund av att de *genomgår utbildning* i form av skolundervisning eller praktik är föreskrifternas tillämpning av naturliga skäl inte beroende av något krav på att arbetet utförs yrkesmässigt.

Definitioner

3 § De beteckningar som används i dessa föreskrifter har samma betydelse som i arbetsmiljölagen (1977:1160) och arbetsmiljöförordningen (1977:1166). Dessutom använder föreskrifterna följande beteckningar.

I dessa föreskrifter förstås med:

Familjemedlem	person som <ol style="list-style-type: none">1. är vårdnadshavare till den minderåriga,2. är släkt med och lever i samma hushåll som den minderåriga,3. är gift med vårdnadshavaren och lever i samma hushåll som den minderåriga, eller4. lever under äktenskapsliknande förhållanden med vårdnadshavaren i samma hushåll som den minderåriga.
Minderårig	den som inte fyllt 18 år.
Praktik	alla de former av arbetsplatsförlagt lärande som förekommer inom ramen för en utbildning.
Praktikgivare	den som tar emot minderårig för praktik.

Skolhuvudman	den som driver en verksamhet för utbildning av minderåriga.
Skolvecka	en vecka då eleven går minst en dag i skolan.
Ungdom	minderårig som fullgjort sin skolplikt och som fyller minst 16 år under innevarande kalenderår.
Uppdragsgivare	den som på annat sätt än att vara arbetsgivare låter minderårig utföra arbete.
Yngre barn	minderårig som inte har fyllt 13 år.
Äldre barn	minderårig som fyllt 13 år och inte är ungdom.

Undersökning och riskbedömning

4 § Arbetsgivare, uppdragsgivare, skolhuvudmän och praktikgivare ska genomföra en undersökning och riskbedömning med särskild hänsyn till att arbetsuppgifter och skoluppgifter kan komma att utföras av minderåriga som ännu inte är fysiskt och psykiskt mogna. Undersökningen och riskbedömningen ska ta hänsyn till minderårigas fysiska och psykiska mognad, ålder och förutsättningar i övrigt. Vid undersökningen och riskbedömningen för yngre och äldre barn ska bedömas om arbetet kräver stort ansvarstagande eller är fysiskt eller psykiskt tungt.

Ny undersökning och riskbedömning ska genomföras när verksamheten förändras så att riskerna för minderåriga påverkas.

Om det finns ett skyddsombud eller ett elevskyddsombud ska ombuden få möjlighet att delta i undersökningar och riskbedömningar och yttra sig över valet av arbetsuppgifter för minderåriga.

Allmänna råd: Eftersom bestämmelserna preciserar de krav på riskbedömning som finns i Arbetsmiljöverkets föreskrifter om systematiskt arbetsmiljöarbete omfattas riskbedömningen i bestämmelsen av skriftlighetskravet i de föreskrifterna.

Bestämmelsen gäller bara undersökning och bedömning av risker som är typiska för minderåriga personer i olika åldersgrupper och ställer alltså inget krav på att undersöka och bedöma risker på individnivå. Däremot kan riskbedömningen visa att det finns ett behov

att fastställa rutiner över hur man ska agera för att i olika fall anpassa verksamheten till en enskild minderårigs egenskaper.

När det gäller minderåriga i utbildning bör man alltid riskbedöma bland annat arbets- och skoluppgifter med särskilda risker både på yrkesprogram och högskoleförberedande program. Områden där sådana risker kan finnas är kemiska ämnen, ergonomi, teknisk utrustning, ljud- och ljusförhållanden. Dessa risker kan finnas i till exempel slöjd, idrott och hälsa, hem- och konsumentkunskap samt laborationer inom kemi och biologi. Eftersom utbildningsväsendet hela tiden förändras finns det liknande arbetsuppgifter, som inte är av lika traditionellt slag, som också måste riskbedömas.

Exempel på arbeten där *stort ansvarstagande* krävs är arbete som innebär makt- eller myndighetsutövning i form av exempelvis kontroll och godkännande av en person. *Fysiskt tunga* uppgifter kan vara t.ex. tunga lyft, buller och arbete med kemiska ämnen. *Psykiskt tunga* uppgifter kan vara t.ex. att arbeta ensam, ta hand om personer i kris eller hantera pengar.

Medicinsk kontroll

5 § Arbetsgivare, uppdragsgivare, skolhuvudmän och praktikgivare ska se till att regelbundna medicinska kontroller görs av den minderårige om det behövs för att bedöma risker beträffande en minderårigs säkerhet, fysiska eller psykiska hälsa eller utveckling. Den medicinska kontrollen får inte medföra några kostnader för den minderårige.

Tiden mellan de medicinska kontrollerna ska anpassas till riskernas karaktär och till den undersöktes hälsotillstånd och mognad.

Allmänna råd: För skolhuvudmän bör bestämmelsen tolkas som att en skolhuvudman ska undersöka om de planerade arbetsuppgifterna under elevens praktik innebär krav på medicinsk kontroll och försäkra sig om att praktikgivaren erbjuder sådan kontroll om inte skolan gör det.

Den medicinska kontrollen av minderåriga skiljer sig från medicinsk kontroll av andra grupper genom att en minderårig kan förväntas vara särskilt känslig för vissa belastningar. Bristande mognad och erfarenhet kan medföra ökad risk för både olycksfall och psykisk påfrestning vid stor belastning. Detta innebär att man behöver beakta den minderårigas fysiska och psykiska mognad vid den medicinska

kontrollen, förutom de olika medicinska risktillstånd som beskrivs i föreskrifterna om medicinska kontroller.

För att bedöma om och när medicinska kontroller ska ske är det lämpligt att råd göra med den personal som genomfört den första medicinska kontrollen. I skolan kan elevhälsans personal med fördel genomföra den medicinska kontrollen förutsatt att de har nödvändig kompetens och erfarenhet.

Åtgärder

6 § Arbetsgivare, uppdragsgivare, skolhuvudmän och praktikgivare ska innan arbetet eller utbildningen påbörjas vidta de åtgärder som behövs enligt riskbedömningen och utförd medicinsk kontroll.

Allmänna råd: I samband med praktik bör skolhuvudmannen och praktikgivaren vidta åtgärderna i samråd. Även i situationer då praktikgivaren har ett ansvar att vidta en viss åtgärd är skolhuvudmannen också ansvarig att inom sin verksamhet genom t.ex. ingående av utbildningskontrakt och uppföljning verka för att praktikgivaren vidtar åtgärden. Om den uppföljning som skolhuvudmannen ska göra skulle visa att praktikgivaren inte följer en viss regel i dessa eller andra av Arbetsmiljöverkets föreskrifter och skolhuvudmannen inte lyckas förmå praktikgivaren att vidta rättelse kan skolhuvudmannen tillsammans med praktikgivaren vara ansvarig för överträdelserna.

Åtgärder som avses i bestämmelsen kan vara sådana som generellt minskar riskerna, t.ex. att ta fram rutiner och köpa skyddsutrustning. Åtgärderna kan även vara individuella som att anpassa verksamheten till risker som härrör från en särskild minderårigs individuella egenskaper.

Information till vårdnadshavare och skyddsombud

7 § Arbetsgivare och uppdragsgivare som låter en minderårig utföra arbete ska informera yngre och äldre barns vårdnadshavare om arbetsuppgifterna, deras risker och eventuella skyddsåtgärder.

Om det finns ett skyddsombud ska skyddsombudet underrättas om beslut att anställa en minderårig.

Vårdnadshavares medgivande

8 § För yngre och äldre barn får arbete vid sidan av skolan inte gå ut över skolarbetet eller hindra dem från att tillgodogöra sig undervisningen.

För att få anlita yngre och äldre barn att utföra arbete ska arbetsgivare och uppdragsgivare försäkra sig om att vårdnadshavare har lämnat sitt medgivande.

Ensamarbete

9 § Arbetsgivare, uppdragsgivare, skolhuvudmän och praktikgivare får aldrig låta en minderårig utföra en sådan riskfylld arbetsuppgift som finns uppräknad i bilaga 1 som ensamarbete.

Överträdelse av bestämmelserna i första stycket kan medföra böter, se 24 §.

Allmänna råd: Med ensamarbete avses detsamma som i Arbetsmiljöverkets föreskrifter om ensamarbete.

Rutiner för introduktion och information

10 § Arbetsgivare, uppdragsgivare, skolhuvudmän och praktikgivare ska se till att den minderåriga får en introduktion med information om arbetsuppgifterna och dess risker och försäkra sig om att den minderåriga har förstått informationen. Arbetet ska utföras under ledning och tillsyn av en lämplig person som har fyllt 18 år och har kunskaper om arbetet. Det ska finnas rutiner för hur introduktion och handledning ska gå till.

Allmänna råd: En lämplig person att leda och ha tillsyn över den minderåriga kan till exempel vara en lärare, arbetsledare eller en mer erfaren arbetskamrat. Personen bör ha minst ett års erfarenhet av de aktuella arbetsuppgifterna från arbetsliv eller utbildning och ha nödvändiga kunskaper om risker och skydd.

Behovet av ledning och tillsyn varierar beroende på vilket arbete som avses och den minderåriges ålder, erfarenhet och utbildning. Det är inte alltid nödvändigt att ha konstant uppsikt över den minderåriga som utför ett arbete för att utöva tillräcklig ledning och tillsyn.

Förbjudna arbetsuppgifter

Allmänna regler för minderåriga

11 § Det är förbjudet för arbetsgivare, uppdragsgivare, skolhuvudmän och praktikgivare att låta minderåriga utföra de riskfyllda arbetsuppgifter som finns uppräknade i bilaga 1 om inte villkoren för undantag enligt bilagan är uppfyllda.

Överträdelse av bestämmelserna i första stycket kan medföra böter, se 24 §.

Allmänna råd: Exempel på sådan *likvärdig utbildning* som avses i bilaga 1, undantag i fjärde kolumnen, kan vara utbildare som är fristående från grund- och gymnasieskolan, t.ex. en folkhögskola. Andra exempel är uppdragsutbildningar av yrkesinriktad karaktär som fristående utbildare genomför, t.ex. motorsågsutbildning eller truckförarutbildning. En arbetsgivares internutbildning brukar mycket sällan vara av sådan omfattning att den är likvärdig med sådan gymnasieutbildning.

Vid den undersökning och riskbedömning enligt 4 § som arbetsgivaren alltid ska göra får han eller hon jämföra annan utbildning med den som gymnasieskolan har för att bedöma om den är likvärdig. Det bör räcka med att det utbildningsavsnitt som arbetsuppgiften avser är avklarad oavsett om ett helt utbildningsprogram är slutfört eller inte.

Särskilda regler för yngre och äldre barn

Yngre barn

12 § Det är förbjudet för arbetsgivare, uppdragsgivare och praktikgivare att låta yngre barn utföra arbete. Undantag gäller:

1. för mycket lätta och ofarliga arbetsuppgifter inom verksamheter som bedrivs av en familjemedlem utan andra anställda,
2. om Arbetsmiljöverket har gett tillstånd för artistuppträdande enligt 13 §.

Överträdelse av bestämmelserna i första stycket kan medföra böter, se 24 §.

13 § Arbetsgivare, uppdragsgivare och praktikgivare som vill låta yngre barn uppträda och repetera inom kulturell eller konstnärlig verksamhet och vid sport- och reklamevenemang kan söka tillstånd hos Arbetsmiljöverket

för detta. Beviljande av sådan ansökan förutsätter att arbetsuppgifterna inte riskerar barnets säkerhet, hälsa eller utveckling. Arbetet får inte heller gå ut över skolarbetet eller hindra den minderåriga från att tillgodogöra sig undervisningen.

Äldre barn

14 § Det är förbjudet för arbetsgivare, uppdragsgivare och praktikgivare att låta äldre barn sälja åldersreglerade varor eller i övrigt utföra arbete som kräver stort ansvarstagande eller låta dem utföra fysiskt eller psykiskt tungt arbete.

Överträdelse av bestämmelserna i första stycket kan medföra böter, se 24 §.

Arbetstider

Allmänna arbetstidsregler

15 § Vårdnadshavarna avgör arbetstiden för yngre barn som utför mycket lätta och ofarliga arbetsuppgifter enligt 12 § p. 1. Samma gäller för äldre barn och ungdomar som anlitas på samma sätt.

16 § En arbetsgivare eller uppdragsgivare får inte låta en minderårig utföra arbete mellan klockan 24 och 05.

Överträdelse av bestämmelserna i första stycket kan medföra böter, se 24 §.

17 § Om det finns särskilda skäl får Arbetsmiljöverket medge undantag från 16, 19, 20 och 21 §§ för uppträdande och repetitioner inom kulturell eller konstnärlig verksamhet samt vid sport- och reklamevenemang.

Allmänna råd: Exempel på när särskilda skäl kan finnas är när barn ska delta i filminspelningar där nattmörker är en förutsättning och det enbart gäller arbete vid ett fåtal tillfällen.

18 § Arbetsgivare eller uppdragsgivare ska ordna med en sammanhängande rast om minst 30 minuter senast efter fyra och en halv timmes arbete.

Överträdelse av bestämmelserna kan medföra böter, se 24 §.

Särskilda regler om arbetstider

Yngre och äldre barn

19 § Arbetsgivare eller uppdragsgivare får inte låta yngre eller äldre barn utföra arbete mellan klockan 20 och 06.

Överträdelse av bestämmelserna i första stycket kan medföra böter, se 24 §.

20 § När arbetsgivare eller uppdragsgivare anlitar yngre och äldre barn gäller även följande arbetstidsregler.

1. Den minderåriga ska ha minst 14 timmars sammanhängande ledighet från arbetet för nattvila under varje period om 24 timmar (dygnsvila).

2. Den minderåriga ska ha en ledighet om minst två dagar under varje period om sju dagar. Så långt som möjligt ska ledigheten vara sammanhängande och vara förlagd till veckoslutet. Den sammanhängande ledigheten får aldrig understiga 36 timmar. Den ska förläggas till tid som är fri från schemalagd undervisning.

3. Den minderåriga ska ha minst fyra veckors sammanhängande ledighet från arbetet varje kalenderår. Ledigheten ska förläggas till tid som är fri från schemalagd undervisning.

4. Arbete som utförs under skollov som är minst en vecka tillsammans med lördag och söndag får totalt omfatta högst 7 timmar per dag och högst 35 timmar per vecka.

5. Arbete som utförs under skolvecka får totalt omfatta högst 2 timmar per skoldag eller 7 timmar per skolfri dag och högst 12 timmar per skolvecka.

Reglerna i första stycket gäller oavsett om arbetstiden rubriceras som ordinarie arbetstid, overtid, mertid eller jourtid.

Överträdelse av bestämmelserna i första stycket punkterna 1–5 kan medföra böter, se 24 §.

Ungdomar

21 § När arbetsgivare eller uppdragsgivare anlitar ungdomar gäller följande arbetstidsregler.

1. Den minderåriga ska ha minst 12 timmars sammanhängande ledighet under varje period om 24 timmar (dygnsvila).

Tiden mellan klockan 22 och 06 eller mellan klockan 23 och 07 ska vara fri från arbete. Detta gäller inte på arbetsplatser där ordinarie arbetspass slutar mellan klockan 22 och 24 eller börjar mellan klockan 05 och 07 och där det medför stor olägenhet för verksamheten om den minderåriga inte kan

avsluta eller påbörja arbetspasset vid de ordinarie tiderna. På sådana arbetsplatser får dygnsvilan förkortas till 11 timmar.

För arbete som består av flera arbetspass under ett dygn som inte vart och ett överstiger 4 timmar får dygnsvilan förkortas till 11 timmar.

För arbete som utförs på sjukhus, äldreboenden, inom jordbruk eller på hotell och restaurang får dygnsvilan förkortas till 11 timmar.

En förutsättning för förkortning av dygnsvilan till 11 timmar enligt andra, tredje och fjärde styckena i denna punkt är att en kompenserande viloperiod ges i omedelbar anslutning till arbetspassets eller arbetspassens slut.

2. Den minderåriga ska ha en ledighet om minst två dagar under varje period om sju dagar. Så långt som möjligt ska ledigheten vara sammanhängande och vara förlagd till veckoslutet. Den sammanhängande ledigheten får aldrig understiga 36 timmar.

3. Arbetet får totalt omfatta högst 8 timmar per dag och högst 40 timmar per vecka.

När det behövs med hänsyn till arbetsuppgifternas natur eller arbetsförhållandena i övrigt får arbetstiden istället uppgå till 8 timmar per dag i genomsnitt under en period om sju dagar och veckoarbetstiden uppgå till 40 timmar per vecka i genomsnitt under en period om fyra veckor.

Under skolveckor ska arbetstiden förläggas så att den inte hindrar skolgång eller möjligheten att tillgodogöra sig skolundervisningen.

Reglerna i första och andra styckena i denna punkt gäller oavsett om arbetstiden rubriceras som ordinarie arbetstid, övertid, mertid eller jourtid.

Överträdelse av bestämmelserna i första stycket punkterna 1–3 kan medföra böter, se 24 §.

Arbetstid vid arbete åt olika arbetsgivare

22 § Arbetstiden vid arbete åt olika arbetsgivare ska beaktas vid beräkningen av den tillåtna arbetstiden enligt 20 § första stycket punkten 5 och 21 § första stycket punkten 3. Arbetsgivare och uppdragsgivare som anlitar en minderårig som under samma tidsperiod utför arbete åt annan arbetsgivare, uppdragsgivare eller praktikgivare som avses i 23 § ska, vid beräkningen av den tillåtna arbetstiden, dra ifrån den tid som den minderåriga arbetar för den andre.

Vid tillämpningen av första stycket får minderåriga som utför arbete åt sådan praktikgivare som avses i 23 § anlitas till ytterligare 20 timmars arbete per vecka oavsett om den minderåriga är anställd inom ramen för sin prak-

tik eller inte. Av dessa ytterligare 20 timmar får upp till 8 timmar förläggas till en och samma dag.

Överträdelse av bestämmelserna i första och andra styckena kan medföra böter, se 24 §.

Allmänna råd: För att avgöra om man behöver tillämpa denna bestämmelse kan en arbetsgivare fråga den minderåriga om den minderåriga arbetar för en annan arbetsgivare eller praktikgivare. Om den minderåriga svarar nej bör arbetsgivaren vid tillämpningen av bestämmelsen utgå från att svaret överensstämmer med verkligheten. Har vi exempelvis en situation där en 17-åring är anställd av två olika arbetsgivare som båda har underlåtit att ställa en sådan fråga och den minderåriga arbetar 8 timmar åt den ena arbetsgivaren och 1 timme åt den andra under en och samma dag är båda arbetsgivarna ansvariga för överträdelsen av 21 § första stycket punkten 3 och 22 §.

Att första stycket enbart hänvisar till reglerna om längsta tillåtna arbetstid per dag och vecka innebär att en arbetsgivare, precis som för vuxna arbetstagare, inte behöver beakta att en minderårig arbetar åt någon annan när arbetsgivaren tillämpar viloreglerna i 21 § första stycket punkten 1–2.

Genom andra stycket kan en arbetsgivare låta en minderårig arbeta 8 timmar på onsdag, 7 timmar på lördag och 5 timmar på söndag även om den minderåriga som lärling under samma vecka arbetar 7,5 timmar om dagen måndag till fredag åt sin praktikgivare och har ett möte med sin handledare på skolan i 2,5 timmar. Skulle mötet på skolan bara ta 2 timmar i anspråk är det tillåtet för arbetsgivaren att låta den minderåriga arbeta ytterligare 0,5 timmar under den veckan eftersom den totala arbets- och utbildningstid inom ramen för lärlingsutbildningen då bara uppgår till 39,5 timmar.

Arbetstid inom ramen för utbildning för kombinerad undervisning och praktik

23 § För arbete som utförs åt praktikgivare inom ramen för en utbildning för kombinerad undervisning och praktik gäller reglerna om arbetstider i 15–23 §§ oavsett om den minderåriga anställts eller inte.

Vid beräkning av arbetstid som avses i första stycket ska tiden som den minderåriga deltar i läroledd skolundervisning läggas till den tid som den

minderåriga utför arbete åt praktikgivaren i den utsträckning arbete och sådan undervisning har förlagts till samma vecka.

Praktikgivaren ansvarar för att arbetstiden beräknad enligt första stycket inte överskrids.

Överträdelse av bestämmelserna i första stycket kan medföra böter, se 24 §.

Allmänna råd: Med utbildning för kombinerad undervisning och praktik avses till exempel gymnasieskolans lärlingsutbildning och grundskolans PRAO.

När praktikgivaren för en lärling ska följa upp undervisning- och arbetstid är det lämpligt att använda sig av det utbildningskontrakt som upprättas i början av lärlingsutbildningen enligt 16 kap. 11 a § skollagen.

Ett exempel på när praktikgivaren måste ta hänsyn till bestämmelsen i andra stycket är om skolan meddelar att praktikanten kommer ha ett uppföljningsmöte med skolans kontaktperson för praktiken. Om praktikanten i sådana fall har 40 timmars arbetsvecka måste praktikgivaren minska arbetstiden för den aktuella veckan med så lång tid som mötet pågår.

Bestämmelser om straff

24 § Bestämmelserna i 12 och 14 §§ utgör föreskrifter enligt 5 kap. 2 § tredje stycket arbetsmiljölagen (1977:1160). Bestämmelserna i 9 och 11 §§ utgör föreskrifter enligt 5 kap. 3 § andra stycket samma lag. Bestämmelserna i 16 , 18–20 §§, 21 § punkterna 1–3 och 22–23 §§ utgör föreskrifter enligt 5 kap. 5 § samma lag.

Brott mot de nu uppräknade föreskrifterna kan enligt 8 kap. 2 § första stycket arbetsmiljölagen medföra böter.

Dessa föreskrifter träder i kraft den 1 februari 2013. Samtidigt upphävs Arbetarskyddsstyrelsens föreskrifter (AFS 1996:1) om minderåriga.

Tillstånd som har meddelats av Arbetsmiljöverket enligt de upphävda föreskrifterna ska fortsätta att gälla enligt sin lydelse till slutdatumet för tillståndet.

MIKAEL SJÖBERG

Agneta Sunder

Anna Middelman

Riskfyllda arbetsuppgifter som enligt 1.1 § är förbjudna för minderåriga med de undantag som anges i tredje och fjärde kolumnen.

Förbjudna arbetsuppgifter	Förbjudet	Tillåtet om arbetsuppgiften – ingår i undervisning som är förlagd till en skollokal eller någon annan plats som är anordnad särskilt för undervisning, eller – ingår i handledarledd praktik för ungdomar.	Tillåtet om arbetsuppgiften – utförs av ungdomar som fullgjort gymnasieutbildning eller likvärdig utbildning för arbetsuppgiften.
I. Agens			
1. Arbete med avloppsvatten, avloppsslam eller latrin i öppen hantering så att det finns risk för smitta.	X	X	X
2. Arbeten som kan medföra särskild risk för kontakt med smittämnen som tillhör riskklass 2 enligt Arbetsmiljöverkets föreskrifter om mikrobiologiska arbetsmiljörisiker – smitta, toxinpåverkan, överkänslighet.	X	X	X
3. Arbete med kvarts eller kvartshaltigt material om det krävs att arbetstagaren ska genomgå medicinsk kontroll enligt föreskrifter från Arbetsmiljöverket.	X	X	X
4. Arbete med eldfasta keramiska fibrer, specialfibrer eller kristallina fibrer om det krävs att arbetstagaren ska genomgå medicinsk kontroll enligt föreskrifter från Arbetsmiljöverket.	X	X	X

Förbjudna arbetsuppgifter	Förbjudet	Tillåtet om arbetsuppgiften – ingår i undervisning som är förlagd till en skollokal eller någon annan plats som är anordnad särskilt för undervisning, eller – ingår i handledarledd praktik för ungdomar.	Tillåtet om arbetsuppgiften – utförs av ungdomar som fullgjort gymnasieutbildning eller likvärdig utbildning för arbetsuppgiften.
5. Arbeta som medför att arbetstagaren kan utsättas för aromatiska polycykliska kolväten i sot, tjära, beck, rök eller damm.	X	X	X
6. Kemiska ämnen fördelade på faroangivelser: Arbete med kemiska produkter eller farliga ämnen som bildas under arbete och som uppfyller kriterierna för att märkas med någon av följande faroangivelser enligt EG-förordningen 1272/2008 om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar. H300: Dödligt vid förtäring H310: Dödligt vid hudkontakt H330: Dödligt vid inandning H301: Giftigt vid förtäring H311: Giftigt vid hudkontakt H331: Giftigt vid inandning H317: Kan orsaka allergisk hudreaktion H334: Kan orsaka allergi- eller astmasymtom eller andningssvårigheter vid inandning	X	X	X

Förbjudna arbetsuppgifter	Förbjudet	Tillåtet om arbetsuppgiften – ingår i undervisning som är förlagd till en skollokal eller någon annan plats som är anordnad särskilt för undervisning, eller – ingår i handledarledd praktik för ungdomar.	Tillåtet om arbetsuppgiften – utförs av ungdomar som fullgjort gymnasieutbildning eller likvärdig utbildning för arbetsuppgiften.
<p>H350: Kan orsaka cancer</p> <p>H351: Misstänks kunna orsaka cancer</p> <p>H340: Kan orsaka genetiska defekter</p> <p>H341: Misstänks kunna orsaka genetiska defekter</p> <p>H360: Kan skada fertiliteten eller det ofödda barnet</p> <p>H361: Misstänks kunna skada fertiliteten eller det ofödda barnet</p> <p>H314: Orsakar allvarliga frätskador på hud och ögon</p> <p>H318: Orsakar allvarliga ögonskador</p> <p>H370: Orsakar organskador</p> <p>H371: Kan orsaka organskador</p> <p>H372: Orsakar organskador genom lång eller upprepad exponering</p> <p>H373: Kan orsaka organskador genom lång eller upprepad exponering</p> <p>Arbete med kemiska produkter, eller farliga ämnen som bildats under arbete, och som uppfyller kriterierna för att hänföras till någon av följande faroklasser enligt Kemi-</p>	X	X	X

<p>Förbjudna arbetsuppgifter</p> <p>kalleinspektionens föreskrifter (KIFS 2005:7) om klassificering och märkning av kemiska produkter. Mycket giftig Giftig Allergiframkallande Cancerframkallande Mutagen Reproduktionstoxisk Frätande med riskfrasen Starkt frätande, R 35, eller Hälsoskadlig med riskfraserna</p> <ul style="list-style-type: none"> • Möjlig risk för bestående hälsoskador, R 68, eller • Risk för allvarliga hälsoskador vid långvarig exponering, R 48. <p>Förbudet gäller inte enstaka påfyllningar av bensenhaltig bensin i fordon eller motorredskap, som den minderåriga använder i arbetet. Förbudet gäller däremot i övriga arbeten med sådan bensin.</p>	<p>Förbjudet</p> <p>X</p>	<p>Tillåtet om arbetsuppgiften</p> <ul style="list-style-type: none"> - ingår i undervisning som är förlagd till en skollokal eller någon annan plats som är anordnad särskilt för undervisning, eller - ingår i handledarledd praktik för ungdomar. <p>X</p>	<p>Tillåtet om arbetsuppgiften</p> <ul style="list-style-type: none"> - utförs av ungdomar som fullgjort gymnasieutbildning eller likvärdig utbildning för arbetsuppgiften. <p>X</p>
--	---------------------------	---	---

Förbjudna arbetsuppgifter	Förbjudet	Tillåtet om arbetsuppgiften – ingår i undervisning som är förlagd till en skollokal eller någon annan plats som är anordnad särskilt för undervisning, eller – ingår i handledarledd praktik för ungdomar.	Tillåtet om arbetsuppgiften – utförs av ungdomar som fullgjort gymnasieutbildning eller likvärdig utbildning för arbetsuppgiften.
<p>7. Arbeta med bekämpningsmedel som är att hänföra till klass 1 eller 2 enligt förordningen (2000:338) om biocidprodukter och förordningen (2006:1010) om växtskyddsmedel.</p> <p>Förbudet gäller även arbete med skogsplanter som behandlats med sådana bekämpningsmedel.</p>	X	X	
<p>8. Arbeta med bly eller blyhaltigt material om det krävs att arbetstagaren ska genomgå medicinsk kontroll enligt föreskrifter från Arbetsmiljöverket.</p>	X	X	
<p>9. Arbeten som kan medföra risk för kon-takt med smittämnen som tillhör riskklass 3 eller 4 enligt Arbetsmiljöverkets föreskrifter om mikrobiologiska arbetsmiljörisker – smitta, toximpåverkan, överkänslighet.</p>	X		
<p>10. Arbeta som bara får utföras efter särskilt tillstånd av Arbetsmiljöverket enligt Arbetsmiljöverkets föreskrifter om kemiska arbetsmiljörisker.</p>	X		

Förbjudna arbetsuppgifter	Förbjudet	Tillåtet om arbetsuppgiften – ingår i undervisning som är förlagd till en skollokal eller någon annan plats som är anordnad särskilt för undervisning, eller – ingår i handledarledd praktik för ungdomar.	Tillåtet om arbetsuppgiften – utförs av ungdomar som fullgjort gymnasieutbildning eller likvärdig utbildning för arbetsuppgiften.
11. Arbeta med asbest eller asbesthaltigt material.	X		
II. Arbetsmetoder och arbeten			
1. Arbeta i miljöer som medför att den minderåriga kan utsättas för sådana farliga ämnen att andningsskydd krävs.	X	X	X
2. Hantering av utrustning för produktion, lagring eller användning av komprimerade, kondenserade eller upplösta gaser.	X	X	X
3. Tillverkning eller bearbetning av metallegeringar eller andra ämnen med särskild antändningsrisk, såsom metalllegeringar med hög magnesiumhalt eller därmed jämförbara lättantändliga ämnen.	X	X	X
4. Skärning och svetsning med gas, elektricitet eller laser.	X	X	X

Förbjudna arbetsuppgifter	Förbudet	Tillåtet om arbetsuppgiften – ingår i undervisning som är förlagd till en skollokal eller någon annan plats som är anordnad särskilt för undervisning, eller – ingår i handledarledd praktik för ungdomar.	Tillåtet om arbetsuppgiften – utförs av ungdomar som fullgjort gymnasieutbildning eller likvärdig utbildning för arbetsuppgiften.
5. Arbeta i slutna utrymmen där det kan förekomma gas eller ånga i hälsofarliga halter, brandfarlig gas eller ånga eller farligt lågt halt av syre.	X	X	X
6. Framställning och hantering av anordningar, fyrverkeriartiklar och andra föremål som innehåller explosiva varor och sprängmedel enligt förordningen (2010:1075) om brandfarliga och explosiva varor.	X	X	X
7. Arbeta med maskiner och anordningar där risken för personskador vid kontakt med deras rörliga eller bearbetande delar vid korrekt användning inte är försvarbar eller där det finns risk för att allvarlig personskada uppstår vid felaktig användning. För ungdomar gäller förbudet inte maskiner eller anordningar där riskerna är förebyggda genom tekniska skyddsåtgärder så att farliga rörliga delar inte är åtkomliga. Maskinerna ska vara så konstruerade så att rörelsen automatiskt stannar innan man kan komma in i riskområdet.	X	X	X

Förbudna arbetsuppgifter	Förbudet	Tillåtet om arbetsuppgiften – ingår i undervisning som är förlagd till en skollokal eller någon annan plats som är anordnad särskilt för undervisning, eller – ingår i handledarledd praktik för ungdomar.	Tillåtet om arbetsuppgiften – utförs av ungdomar som fullgjort gymnasieutbildning eller likvärdig utbildning för arbetsuppgiften.
<p><i>Allmänna råd:</i> Exempel på sådana maskiner som i regel inte omfattas av förbudet i bestämmelsen på grund av att risken inte är sådan som anges i bestämmelsens första stycke är handhållna el-vispar och symaskiner som inte är avsedda för industriellt bruk.</p>			
<p>8. Arbete med maskindrivna lyftanordningar, linbanor eller liknande transportanordningar. Förbudet gäller inte för manövrering av permanent anordnade tryckknappshissar. Förbudet gäller inte heller manövrering av telfer, lyftblock eller dylikt för att lyfta enhetslaster med väldefinierade lyftpunkter som understiger 25 kg.</p>	X	X	X

Förbjudna arbetsuppgifter	Förbudet	Tillåtet om arbetsuppgiften – ingår i undervisning som är förlagd till en skollokal eller någon annan plats som är anordnad särskilt för undervisning, eller – ingår i handledarledd praktik för ungdomar.	Tillåtet om arbetsuppgiften – utförs av ungdomar som fullgjort gymnasieutbildning eller likvärdig utbildning för arbetsuppgiften.
<p>9. Arbeta som förare eller operatör av följande:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Traktorer eller vagnar med vinsch, last-, skördar- eller grävaggregat eller frontlastare med redskap. Traktorer med annan lyftanordning än trepunktskoppling. b) Mobila maskiner avsedda för byggnads-, anläggnings- eller vägarbete. c) Lyftande truckar. d) Mobila skogs- och jordbruksmaskiner, trädgårdsmaskiner och snöslungor. <p>För ungdomar gäller förbudet inte gräsklippare med acceptidon ("dödmansgrepp" eller säkerhetsbygel) och bara ett klippaggregat.</p>	X	X	X
<p>10. Järnvägsarbete eller arbete vid annan spårbana:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Arbeta som lokförare eller förare av något annat spårbundet fordon. b) Växlingsarbete inklusive vagnskoppling. 	X	X	X

Förbjudna arbetsuppgifter	Förbudet	Tillåtet om arbetsuppgiften - ingår i undervisning som är förlagd till en skollokal eller någon annan plats som är anordnad särskilt för undervisning, eller - ingår i handledarledd praktik för ungdomar.	Tillåtet om arbetsuppgiften - utförs av ungdomar som fullgjort gymnasieutbildning eller likvärdig utbildning för arbetsuppgiften.
11. Arbete med lastning, lossning och förtöjning av fartyg. För ungdomar gäller förbudet inte manuell lastning, lossning eller förtöjning av fartyg hos vilka skrovet är kortare än tolv meter eller smalare än fyra meter.	X	X	X
12. Tillsyn och reparation av tryckkärl, rörledningar, vakuumkärl och cisterner som enligt föreskrifter från Arbetsmiljöverket ska besiktas.	X	X	X
13. Bergarbete ovan och under jord.	X	X	X
14. Arbete som innebär risk för ras: a) Arbete med att rensa slänter eller ta bort överhäng i grus, sand- och lertag. b) Schaktning med risk att begravas under massor.	X	X	X

<p>Förbjudna arbetsuppgifter</p> <p>15. Byggnadsarbete: a) Montering och nedmontering av byggelement som normalt hanteras med lyftanordning. b) Montering och nedmontering av bärande och stödjande byggnadskonstruktioner som ingår i en formbyggnad. c) Förstärkningsarbeten vid bergarbete inräknat skrotning, betongsprutning och bergbultning. d) Arbete med att helt eller delvis riva hus eller anläggningar.</p> <p>16. Arbete där det finns en risk att ramla ned och där höjden över marken eller motsvarande plan är mer än 3,5 meter. Förbudet gäller även om nedstörtningrisken är föregående med livlina, liggstege eller liknande. Förbudet gäller inte om skyddsräcke eller likvärdig skyddsanordning finns.</p>	Förbjudet	Tillåtet om arbetsuppgiften – ingår i undervisning som är förlagd till en skollokal eller någon annan plats som är anordnad särskilt för undervisning, eller – ingår i handledarledd praktik för ungdomar.	Tillåtet om arbetsuppgiften – utförs av ungdomar som fullgjort gymnasieutbildning eller likvärdig utbildning för arbetsuppgiften.
	X	X	X
	X	X	X

Förbjudna arbetsuppgifter	Förbjudet	Tillåtet om arbetsuppgiften – ingår i undervisning som är förlagd till en skollokal eller någon annan plats som är anordnad särskilt för undervisning, eller – ingår i handledarledd praktik för ungdomar.	Tillåtet om arbetsuppgiften – utförs av ungdomar som fullgjort gymnasieutbildning eller likvärdig utbildning för arbetsuppgiften.
<p>17. Arbeta på eller i närheten av spänningsförande del av en elektrisk starkströmsanläggning eller anordning. Förbudet gäller inte om spänning, strömstyrka eller frekvens är ofarlig för person.</p>	X	X	X
<p>18. Arbeta på akutmottagningar, infektionssavdelningar, intensivvårdsavdelningar, inom dialysvård, psykiatrisk vård. Vårdarbete inom demensvård. <i>Allmänna råd:</i> Med arbete avses allt arbete. Med vårdarbete avses inte lokalvård, köksarbete, sociala aktiviteter som högläsning m.m.</p>	X	X	X
<p>19. Arbeta inom hemtjänst, hemsjukvård, personlig assistans eller liknande service i hemmet hos vårdtagare/brukare med alkohol- och narkotikamissbruksproblem, psykisk ohälsa eller med psykisk funktionsnedsättning.</p>	X	X	X

Förbjudna arbetsuppgifter	Förbjudet	Tillåtet om arbetsuppgiften – ingår i undervisning som är förlagd till en skollokal eller någon annan plats som är anordnad särskilt för undervisning, eller – ingår i handledarledd praktik för ungdomar.	Tillåtet om arbetsuppgiften – utförs av ungdomar som fullgjort gymnasieutbildning eller likvärdig utbildning för arbetsuppgiften.
20. Arbete med smittförande, biologiskt eller radioaktivt avfall samt läkemedelsavfall. Med smittförande avfall jämställs avfall som misstänks vara smittförande.	X	X	X
21. Omhändertagande av avlidna.	X	X	X
22. Arbete med farliga eller giftiga djur.	X	X	X
23. Industriell slakt av djur.	X	X	X
24. Arbete med försöksdjur.	X	X	X
25. Arbete som är styrt av det tekniska systemet, så kallat starkt styrt arbete, som gör att den minderåriga inte själv kan reglera sin arbetstakt.	X	X	X

Förbjudna arbetsuppgifter	Förbjudet	Tillåtet om arbetsuppgiften – ingår i undervisning som är förlagd till en skollokal eller någon annan plats som är anordnad särskilt för undervisning, eller – ingår i handledarledd praktik för ungdomar.	Tillåtet om arbetsuppgiften – utförs av ungdomar som fullgjort gymnasieutbildning eller likvärdig utbildning för arbetsuppgiften.
26. Arbete som utförs under vatten (dykeriarbete) eller under förhöjt tryck i en tryckkammare eller liknande med undantag för arbete som utförs av ungdomar i praktik som genomgår grundläggande utbildning i fritidsdykning eller arbetar med dykning inom ramen för en utbildning som innebär studier av djur eller växter i deras naturliga miljö, observation av bottenförhållanden, fotografering eller enklare provtagning.	X		
27. Arbete med experimentell cancerforskning eller arbete som sker i samma lokaler som sådant forskningsarbete och där det finns risk för exponering för cancerframkallande ämnen.	X		
28. Transport av pengar och värdehandlingar till eller från penninginrättningar eller annat utrymme utanför arbetsstället.	X		
29. Bevakningsarbete enligt lagen (1974:191) om bevakningsföretag.	X		